

Cooperativisme, universitat i economia plural

Per Isabel Vidal, Professora del Departament d'Economia (secció de Teoria Econòmica), Universitat de Barcelona. Exdirectora acadèmica del Màster en Economia Social i direcció de les entitats sense ànim de lucre.

Paraules clau: cooperativa, democràcia econòmica, participació i responsabilitat social.

Les cooperatives són empreses que estan al servei de la comunitat, creen llocs de treball i faciliten la cohesió territorial. Seria desitjable que la universitat s'impliqués de manera estratègica en la construcció d'un model de globalització on l'empresa cooperativa tingués més espai.

Les cooperatives són **iniciatives procedents d'un grup de la ciutadania**. Són el resultat de dinàmiques col·lectives de persones que pertanyen a una comunitat o persones que comparteixen necessitats. Aquests col·lectius **opten per buscar una solució conjunta mitjançant l'ajuda mútua**. Els membres i treballadors de la cooperativa n'assumeixen el risc empresarial. La sostenibilitat econòmica i financera de la iniciativa depèn de l'esforç d'aquestes persones per garantir-ne els recursos suficients. El poder polític dins la cooperativa no es basa en el capital aportat per part dels socis. Aquestes empreses **es governen pel principi una persona, un vot**. Les cooperatives poden distribuir els beneficis, però de manera limitada; tot i que hi ha cooperatives que opten per no distribuir-los. En qualsevol cas, **l'objectiu no és la maximització dels beneficis per a la seva posterior distribució privada**. Les cooperatives compaginen l'orientació empresarial amb la social.

Des de l'anàlisi formal, la cooperativa té la significació d'associació de persones que desenvolupa una activitat empresarial. Aquesta activitat **es fonamenta en els valors de la democràcia econòmica, la solidaritat i el respecte pels recursos** socials, culturals i mediambientals. Aquests valors cívics transcendeixen la lògica empresarial de l'obtenció de beneficis. El cooperativisme és independent de l'Estat.

En funció del perfil de les persones membres, les cooperatives es classifiquen en branques:

- El **cooperativisme agrari** és un instrument clau del desenvolupament rural; és l'eina que permet que les petites explotacions familiars puguin vendre la producció a un preu més just i, per tant, també és un instrument clau de potenciació del comerç just.
- El **cooperativisme de crèdit** juga un paper cabdal en el finançament dels petits negocis familiars, empreses d'inserció social, iniciatives solidàries i en l'accés al crèdit per part de persones excloses del sistema financer convencional.

- El **cooperativisme de treball associat** permet no només la creació de llocs de treball entre les persones que estan a l'atur, sinó, fonamentalment, la participació dels treballadors en les estructures polítiques de l'organització -assemblea i consell rector-, com a mecanisme d'implicació, motivació i coresponsabilitat en el desenvolupament empresarial de la cooperativa.

Totes les branques de cooperatives promouen la participació de la ciutadania i de la societat civil en la presa de decisions.

En resum, el cooperativisme neix en el moment en què **les persones s'impliquen en la seva comunitat i accepten el compromís derivat d'aquesta implicació**. Aquest compromís ciutadà és la base del cooperativisme i es converteix en una força de creixement econòmic i social en el seu territori d'actuació.

Cooperativisme i Universitat

En una economia de mercat el cooperativisme no és la forma més freqüent d'entendre el concepte d'empresa. Tanmateix, **l'empresa cooperativa ha estat present al llarg de la història econòmica. Per això, sorprèn la falta de reconeixement formal del cooperativisme en el món universitari en general**. Crida l'atenció la quasi carència d'assignatures optatives en els graus, així com de màsters i cursos de doctorat, que centrin la seva atenció en l'empresa cooperativa. En les diferents universitats sempre hi ha un docent interessat en l'estudi del cooperativisme, però habitualment és una opció personal; molt rarament és una opció de departament o de facultat. La manca de reconeixement institucional no convida a que més docents centrin la seva línia d'investigació en l'empresa cooperativa i en l'Economia Social en general. **En el món universitari, massa sovint, la recerca i la transmissió de coneixement focalitzen l'atenció en l'empresa privada convencional o en el paper de l'Estat i el sector públic**. És a dir, de forma simplificada, se centren en el blanc i el negre però s'obliden dels grisos. El cooperativisme i l'Economia Social es troben en l'àmbit de les diferents tonalitats de gris. Són organitzacions privades que persegueixen objectius d'interès general.

Universitat i economia plural

L'economia no és un fi en si mateix; és un instrument que ha de permetre generar riquesa i benestar per a tota la ciutadania. Està comprovat que **un elevat nivell de capital social és bo per al creixement econòmic en l'àmbit local**.

En un model basat en la globalització, hi ha el risc -més que evident- que l'economia se subordini exclusivament a la lògica dels beneficis controlats per les grans corporacions. Un fort desenvolupament de les diferents branques de cooperatives **pot contribuir a edificar un model de globalització al servei de les comunitats** i del desenvolupament local.

En definitiva, les polítiques públiques combinades amb la participació ciutadana, així com el desenvolupament d'una cultura cívica basada en la responsabilitat social, són elements clau que **ajuden a promoure la cohesió social i territorial i, en definitiva, el benestar de la ciutadania** en qualsevol indret del nostre planeta.

Seria desitjable que la universitat s'impliqués de manera estratègica en la construcció d'un model de globalització on l'empresa cooperativa tingués més espai i, en definitiva, en el foment i construcció d'un model d'economia global molt més plural.